

Picasso arriba a Barcelona el 1895, a punt de complir els catorze anys. Fins el 1904, data en què s'instal·la definitivament a París, viu a la ciutat comtal, per bé que de manera intermitent. En aquest període decisiu de la seva vida artística, el pintor crea una sèrie de paisatges de la seva Barcelona iniciàtica: **Els paisatges de la Barcelona de Picasso.**

A finals del segle XIX, Barcelona s'estava consolidant com una ciutat moderna i, com a tal, la seva estructura urbana canviava de manera substancial: l'eixampla vuitcentista, la remodelació de la part de llevant de la ciutat, els plans de reforma, els sanejaments del nucli antic... És una època de canvis socials importants, d'activitat política intensa i de forta vitalitat artística i cultural.

Els paisatges de la Barcelona de Picasso són el testimoni pretèrit d'un temps i d'un espai que, com a tals, ja no són aquí. La nostra mirada de present mira al passat. De la relació entre el present i el seu passat neix la història. Per tant, aquests paisatges elaborats per Picasso esdevenen, avui en dia, més de cent anys després de la seva creació, un fragment més del gran mosaic que configura la història artística i cultural de la Barcelona del tombant dels segles XIX i XX.

A través de la contemplació d'aquests paisatges podrem percebre, sobretot, l'evolució artística de Picasso durant aquest període de la seva carrera professional, en el qual passa de l'aprenentatge de l'ofici al descobriment i a la vinculació amb l'avantguarda artística catalana, i, després, a la creació del seu primer estil personal: l'època blava. En aquest recorregut per la seva obra barcelonina, es percep com el genial pintor perfecciona la tècnica artística, com adopta influències d'altres artistes, com es deixa portar per sensacions i emocions, com metamorfoseja la ciutat segons les seves necessitats expressives, com, en definitiva, es va consolidant un artista que es convertirà en un dels creadors més encimbellats del segle XX.

El llibre s'estructura en tres capítols: L'avantsala: Màlaga i La Corunya, Els paisatges de la Barcelona de Picasso i una Post data.

En el primer es posen de relleu els inicis artístics de Pablo Ruiz Picasso. És el despertar de la seva vocació creativa a la seva Màlaga natal i l'inici de l'aprenentatge acadèmic a la ciutat gallega de La Corunya. És el Picasso primigeni, el Picasso previ a la vinguda a Barcelona.

A continuació, en Els paisatges de la Barcelona de Picasso, descobrim l'arribada i la presa de possessió del nou entorn urbà on viu, que té com a fruit una sèrie d'olis i de dibuixos de gran vàlua artística protagonitzats, en la majoria dels casos, per indrets del nucli antic de la ciutat.

Aquest capítol, eix de la trama narrativa del llibre, se subdivideix en cinc apartats inspirats en la pròpia obra de l'artista: El mar, El parc, Els terrats, Les finestres, Els edificis i El carrer.

El mar protagonitza molts dels seus paisatges i es corresponen a les ciutats on viu en el decurs de la seva infantesa, adolescència i joventut. A Barcelona apareix amb freqüència durant els primers anys que hi resideix: el port, els molls, les dàrsenes, les platges... sorgeixen de manera natural en la seva obra i esdevenen un document gràfic important del moment, alhora que una sèrie de marines anònimes li permeten experimentar amb la llum i el color.

El parc de la Ciutadella, proper al domicili familiar dels Ruiz-Picasso, interessa especialment el jove malagueny els primers anys de la seva estada a la ciutat. En el parc s'havia ubicat bona part de l'Exposició Universal de 1888, que havia deixat en l'indret algunes petjades d'aquell gran esdeveniment que havia posat Barcelona en el punt de mira internacional.

Una ciutat té moltes lectures possibles. I una és a través dels terrats. Molts artistes s'han sentit atrets pels terrats de la ciutat comtal: patis, parets mitgeres, teulades, badalots... dels quals descorporen, esveltes, les torres i els campanars de les esglésies seculares de la Barcelona vella.

Mentre viu a Barcelona, Picasso canvia varies ocasions de taller. Les vistes que veu des de les finestres i els balcons del seu lloc de treball configuren un reportatge del seu entorn quotidià, distints punts de la trama urbana que, en algun cas, han desaparegut amb les reformes urbanístiques posteriors.

Les ciutats són plenes de construccions, que des de temps remots fins a la contemporaneïtat configuren un ric patrimoni arquitectònic i històric. En els edificis veurem com Picasso s'interessa tant per detalls de conjunts arquitectònics ben reconeguts de la Barcelona medieval com per cases anònimes que tant poden ser extretes d'algun indret de la ciutat com poden ser fruit de la seva imaginació.

Una sèrie de seqüències del carrer, tanca el capítol. És una selecció escueta, escollida entre una gran quantitat d'escenes elaborades, sobretot, amb la tècnica dibuixística, que mostren els ciutadans en plena via pública, fins al punt que, en algunes escenes, el carrer s'intueix més que no pas es manifesta. El paisatge urbà es converteix aquí en el suport narratiu de la figura humana, els barcelonins de l'època: traginers, mainaderes, capellans, passejants, vells verds, dones de vida alegre...

Aquest capítol, columna vertebral de la publicació, mostra cinc maneres de

veure Barcelona. Són les Barcelones de Picasso. A través seu, coneixem bocins del territori urbà, de la seva història, del seu patrimoni arquitectònic, dels seus monuments, del seu urbanisme, de la seva gent i de les seves tradicions populars.

Cada apartat segueix un ritme cronològic que malda per mantenir de manera religiosa. Cada un d'ells intenta mostrar aspectes del tema que defineix, però, alhora, mira també d'il·lustrar la vida de l'artista, de tal forma que un apartat complementa l'altre i així, al final, hom pot tenir una visió global de la vida de l'artista a la ciutat comtal.

L'abril de 1904 Picasso deixa definitivament Barcelona. A la ciutat queden la família i els amics, lligams que el mantenen per sempre més unit a la ciutat que li va obrir les portes a la modernitat.

Una Post data sintetitza les tornades de Picasso a Barcelona després de la seva partida. Visites llampec, en la majoria dels casos, o bé de pas cap a altres indrets de la geografia catalana, com Gósol i Horta de Sant Joan; estades molt breus a la ciutat en què gairebé mai no treballa cap obra. No obstant això, l'any 1917, la seva destra mà crea el seu darrer paisatge de la ciutat, la darrera mirada directa a la seva Barcelona, "la bella".

Ultra això, aquesta Post data clou amb el darrer gran paisatge de la Barcelona de Picasso, un paisatge urbà que manté per sempre més el binomi Picasso-Barcelona i configura una altra Barcelona de Picasso: la del Museu Picasso de Barcelona on s'aixopluguen la majoria de paisatges que tractarem.

Les obres de Picasso van il·lustrades amb fotografies o equivalents de l'època, potser per allò que diu Roland Barthes " (...) l'essence de la Photographie est de ratifier ce qu'elle represente" [*La chambre claire. Note sur la photographie*, 1980], o potser, també, pel que diu Susan Sontag: "Everyone is a literalist when it comes to photographs" [*Regarding the Pain of Others*, 2003]. Hem triat imatges d'interès picassità; entorns iguals o semblants als que pinta i dibuixa l'artista. Paisatges fotografiats en data propera a la que treballa Picasso.

La fotografia, el nou mitjà que, des de la seva creació el 1822, no havia deixat d'evolucionar, s'imposa com una nova manera de captació de la realitat urbana. Es converteix en una font documental ineludible per a la coneixença de la Barcelona de l'època. Per la seva pròpia naturalesa, d'antuvi, sorgeix com una representació, com ja s'ha apuntat, fidel i objectiva de la realitat, com un mirall de la natura, tal com es deia aleshores. Permet copsar directament les transformacions de la urbs vuitcentista, de manera que, a partir de 1880, coincideix la propagació d'aquest mitjà amb l'evolució urbanística de la ciutat: l'Eixample d'Ildefons Cerdà i l'actuació del municipi en els nous espais urbans

heretats després de la Revolució de 1868. D'altra banda, com veurem, en el canvi del segle XIX al XX, la revaluació del patrimoni arquitectònic i artístic és un fet. En aquest marc, la fotografia paisatgística esdevé una eina de treball important per al seguiment de l'evolució de la Barcelona moderna i per a la documentació i catalogació del seu patrimoni historicoartístic.

Successivament, i gràcies als avenços tècnics, aquest nou mitjà va progressant de manera irreversible. Ben aviat neix la instantània fotogràfica o fotografia de reportatge que portarà al fotoperiodisme i que coincideix amb l'inici del segle XX. És el tímid despertar d'un ús nou de la fotografia que s'anirà consolidant amb el temps. La comercialització dels materials fotogràfics i les orientacions noves d'aquest mitjà en comportaran la democratització, l'entrada gradual en la societat.

De la mà de Picasso, passejarem per les seves Barcelones: unes existents encara, altres desaparegudes al ritme del progrés; unes insòlites, altres quotidianes; unes a peu de carrer, altres enlairades en avançats skylines... De la mà d'un dels genis més grans del segle xx, farem una sorprenent passejada pel passat i el present amb **Els paisatges de la Barcelona de Picasso**.